

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

שנמסרו במסורה, לא מקרי שני להוציא אחרת³⁸.

38) והוא הדין אם נמצאת האות למד כתובה כשעל גביה קו פשוט ולא וא", כתב לעיל (סי' לו) במשנה סופרים אות למד) שבשבת אין צריך להוציא ספר תורה אחר.

ולענין עליה לתורה לספרדי בספר תורה הכתוב בכתב אשכנזי, או להיפך, כתב הכף החיים (ס"ק לד) שמוטב, וכן כתב בשו"ת נודע ביהודה (י"ד מהדור"ק סי' פ ותינא סי' קעא) שאין לפסול ספר תורה ספרדי הכתוב בכתב 'ועליש', אף על פי שרובו כתוב באותיות אחרות מאשר האותיות שבכתב בית יוסף.

ולגבי כתיבת הצד"י, כתב החזו"א (או"ח סי' ט ס"ק ו) שלאותם הנהגים בצד"י ישרה, יש לפסול צד"י הפוכה, משום שלא הכשיר בשו"ת נודע ביהודה (שם) שינויים שלא הוזכרו בגמ', אלא כאלו שאינם מעיקר תמונת האות, אבל כאן הנדון הוא אם ירד של הצד"י פוסל בה היפוך כאשר ירד, ועל זה אין לנו ראיה מהגמ'. אכן, אותם הנהגים בצד"י הפוכה על פי קבלתם, לא שייך לומר שעושים שלא כדין, מאחר שכך הורו להם חכמי הדורות.

ובספר דינים ונהגות (פ"ג אות א) הובא בשם החזו"א, שמי ששמע קריאת התורה בספר תורה הכתוב בצד"י הפוכה אינו צריך לחזור ולשמע קריאת התורה, משום שבדיעבד סומכים על דעת הרמב"ם שמתיר לקרוא אף בספר תורה שנמצאה בו טעות. אכן, לכתחילה דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת רב ח"ב פי"ב שאלה יט) שאין לאשכנזי לקנות עליה בספר תורה הנ"ל. מאידך, דעת שו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' יב אות ג, וח"ד סי' מז אות א) להכשיר, משום שכן דעת המקובלים וגם משום שהרי תינוק קורא אותה כצד"י, וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ד ארחות הלכה הע' 66) שמותר לכתחילה לקרוא בו בברכה ואף לצאת בו ידי חובה בקריאת פרשת 'זכור', שמעולם לא הקפידו על דבר זה גדולי הדורות.

ולדעה המבשרים ספר תורה הנכתב בצד"י הפוכה, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' קב) שאין לפסול אף ספר תורה שחלק מהצד"י שבו כתובות ביו"ד ישרה, וחלקן כתובות ביו"ד הפוכה.

וספרי התורה המקובלים בקהילות תימן שיש בהם שינוי במסורה בענין השירה והפרשיות והאותיות, כתב הכף החיים (ס"ק לד) שאין לאשכנזים ולספרדים לקרוא בספר כזה בתורה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"י או"ח סי' ו) כתב שאף שלכתחילה אין לצאת בו ידי חובה, מ"מ אם אין להם כפר אחר בשעת קריאת התורה, יקראו בו בברכה [יראה מה שכתב בזה בשו"ת יחוד דעת (ח"ו סי' נו)].

[משנ"ב שם]

אם נחקרו הנקודות אין צריך להוציא אחרת³⁹.

39) וספרי תורה הנהוגים בכמה מקהילות תימן ומסומן בהם בחקק עגולה בסוף פסוק, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ג סי' קיז) שאף שאנו סוברים שאסור לעשות כן, אך כיון שלבני תימן היתר גמור הוא שנהגים לעשות כן על פי מסורת אבותיהם, מותר לכל אדם לעלות בתורה בקהילות אלו ולברך על ספר תורה שלהם [וראה מה שכתבנו בסוף הע' הקודמת].

[משנ"ב ס"ק כט]

יקרא הקורא שְׁאֵר הַפְּרָשִׁיּוֹת עַד גִּמְרֵי הַסֵּפֶר בְּלֹא בְּרָכָה⁴⁰.

40) ואף את ההפטר, כתבו השערי אפרים (שער ו ס"ב) והקצות השלחן (סי' פו ס"ו) שיקראו בלא ברכותיה.

[משנ"ב ס"ק לא]

אֶבֶל בַּחֲמִשִּׁין הַשְּׁלֵמִים אֵין לְהַחֲמִיר בְּשַׁעַת הַדִּקְדּוּק⁴¹.

41) אולם לקריאת התורה של מנחה בשבת, כתב החי' אדם (כלל לא סל"ד) שלא יוציאו ספר תורה זה, משום שקריאה זו אינה חובה כל כך.

[ביה"ל ד"ה יש]

וְעַל בֵּית-מֵאִיר שֶׁגַם הוּא קִפְקַף בְּדִין זֶה⁴².

42) וכן הקשה החזו"א (ידיים סי' ח ס"ק יג) על קולא זו, ונשאר בצ"ע.

כך שנאמר שהאחרת יהיה יותר כשר (אגור ופסקי מהרי"א סימן פ. ורי"ז ומתיר"ל פסקו דאין להביא ספר-תורה אחרת, ובית-יוסף פסק דצריך להוציא ספר-תורה אחרת), לכן (כח) צריך לחלק כך. ובשעה (י) הדחק שאין לצבור רק ספר-תורה פסול ואין שם מי שיכול לתקנו, יש אומרים דיש לקרות בו בצבור ולברך עליו (כל-בו ואבודרהם), (כט) ויש פוסקין (תשובת הרשב"א תפ"ז ות"ה וימיינוי פ"י מהלכות ס"ת). ואם (ל) חשש אחד שלם בלא טעות (לא) *יש להקל (לב) לקרות באותו חמש אף-על-פי שיש טעות באחרים (ר"י:). ה' אִיתִי-הִכְנַסְתָּ (לג) שאין בהם מי שיודע לקרות אלא אחד, יברך ויקרא קצת פסוקים ויברך לאחריהם, והוור לברך תחלה וקורא קצת פסוקים ומברך לאחריהם, וכן יעשה כמה פעמים כמספר העולים של אותו היום:

בתידי אות לא שפך זה, ע"כ שמעתי. וג"ל דהנדר אות יש לסמך על הכ"ח
שהבאתי לעיל ס"ק ה' ולהשלים הני פסוקים או הפרשה עם זה שנמצא
הפעות ומבין אז לאתרה ואח"כ מוציא אחרת ויפלימו מנן הקרואים
בס"ת האחרת, ובהו יש לומר דכל הפוסקים מורים, וק"ל. אם נספ טפה של
שענה על אותיות ס"ת, אם נראין האותיות כשר, הלק"ט ח"א סימן צט. ואם
אנע זה בשבת נראין האותיות, כתב בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ד'
בשם לקוטי פוסקים שאין שם פסול זה ביה"ט בשביל זה, והוא דכל דהך דכריו
קצתם דפסול, וכ"כ שם בשם חתומי בית יוסף סימן ה' כ"נ נספ בתשובת פנה'
שושן כלל ב סימן ב. אך אם נתבשר השענה שיוכל להסירה כלאחריד דהננו
שיקבל הגריל של ס"ת וג"י כן וכל, כתב בתשובת שבות יעקב שם שמתר
ואין כאן משום קומרה, ותבאר היטב אשר לפני בסי' שמ ס"ק ד' ממשיר הס"ח
כל ענין בלי שום טעם וז"ל, ע"ש: (י) הדחקי. מותר"ם מלובלין פסק דאם
נמצא טעות בס"ת ואין שם אחרת מלשלי ד' קרואים בכתב זה ולא יוסיף
עליהם, למנהג אין להוציאה דאנה חובת היסוד. ומה' כתב דאפלו במקום
שהיא חובה אין להוציאה לכלחלה אא"כ חמש א' שלם וכמ"ש ברי"א פ"א
ובספר אליה רבה חולק על מ"א ופוסק דאף בשחיתות מציאותי אותה, ע"ש:

שנמסרו במסורה, לא מקרי שנוי להוציא אתה³⁸, דלא עדיף
מחסרות ויתרות הנ"ל. וכן אם נמצא חסר הנקדות שיש בספר-
תורה לקצמים, כמו "אה שרה אשתך" דזינא וכיוצא בו שראוי
להיות שם נקדות על-פי המסורה, אם נחסרו הנקדות אין צריך
להוציא אתה³⁹: (כח) צריך לחלק כך. הינו (מח) דרך הכרעה,
דדעת האגור דאפלו בטעות גמור אין מוציאין, דלא יררר, דגם
ספר-תורה אחרת אפשר דפסול בחסרות ויתרות. ודעת הביתי'וסף

עד כאן לשונו: * יש להקל לקרות וכו'. עין במשנה בורה. ועין בבאר
המקרא שכתב דלפרוש רש"י משמע דאין להקל בזה. ובאמת הר"ן שהביא דין
זה בשם רבנו [והוא הרשב"א]. כמו שכתב באלהי רבה] לא החליט כן למעשה
רק להלכה, כמו שכתב שם לקדאי, גם הקעין בתשובותיו סימן תריא יראה
בדיוק שכתב כן רק לחד תרוצא, עין שם, ועין בבית-מאיר שגם הוא כספק
שלא (42), ועין בפערי-אשר-שכתב גם-כן שאין המנהג להקל בזה, עין שם
טעמו בפתיח-שירים. ומכל מקום נראה שישנונה להקל בזה אין למחות בידו:

החלוק להלכה: (כט) וַיֵּשׁ פּוֹסְלִין. הוא נדעת המחבר לעיל היום. אמנם אם התחילו לקרות ואחר־כך נמצא בה טעות, ואין הם ומבכרין לפניה ולאחריה, רק הפסטי יתנה השביעי, והקדיש אפן זה, וכן כתב בשערי צדק שער ו אות סא, אלא ושלם עם אחרונה, רק נצמד שם, והשליח צבור יקרא לעולים אחרים עד אחד פרשה שלו עד גמר הסדרה, ונה העולה שנמצא השעות הסדרה יברך הוא ברכה האחרונה, והוא יאמר גם־כן הפסטה באן לשונו (ועין בפתיחת־שערים שכתב שגם הדגול מרכבה מודה שיום קריאתו שברכי ברכה אחרונה, ואין שם ספר־תורה אחרת): (ל) חֲמֵשׁ אֶחָד וְכוּ'. הינו, (מח) שכל הספר־תורה הוא בגליון כי אם חמש אחד, לזלי עלמא אין קורין בו, ויכלליל בסעיף ב: משעת הדקא⁽⁴⁾, כל זה הוא אם הפסול נמצא באותו חמש שרוצה ביון שעל־כל־פנים בחלק זה שהוא קורא בו הוא שלם; ולא דמי אנן התם שאינו בכוד לצבור לקרות בהמש אחד, מה שאין פן בברכה, ועין בבאור הלכה: ה (לג) שאין בהם וכו'. רוצה וד הפתח, והמחבר אזיל לטעמה בסיומו קלט סעיף ב וכתב

(מה) חדושי ר' עקיבא א"ג: (מז) כן משמע מהמקנאבניהם ומסכים בזה למח"מ לובלין: (מז) וינן דבכר הוא סלק עצמו בהבדלה אחרונה, והוא נאחרים שוין, ויובל הקורא לקיא לפניו או לפי שך אנשים. ובפתחי-שערים משמע דטוב יותר שיקרא קורא לפני זה העולה שך פרשיות הסדרא עד תמה, אבל אינו מוכח: (מח) פרי חדש ודרה-החיים חיי-אדם ושערי-אפרים:

הַלְבוֹת קְרִיאת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמ"ד

קמַד שְׁלֹא לְדַלֵּג בְּתוֹרָה מְעַנֵּן לְעַנֵּן וְדִינֵי הַהִפְטָרָה, וּבֹד' סְעִיפִים:

א *מְדַלְגִין (א) בְּנֵבִיא (ב) וְאֵין מְדַלְגִין בַּתּוֹרָה מִפְּרָשָׁה זֹו לְפָרֶשֶׁה אַחֲרָתָּ. וְהֵי מְלִי בִשְׁנֵי עֲנִינִים, דְּחִישִׁינָן (ג) שְׂמָא תַּחְבֵּלְבֵּל דַּעַת הַשׁוֹמְעִים, אָבֵל בַּחֲד עֲנִינָא, (ד) כְּגוֹן 'אַחֲרֵי מוֹת' וְ'אֶפֶס בְּעִשׂוֹר' שִׁכְחָן גְּדוֹל קוֹרָא בְּיוֹם-הַכַּפּוּרִים, מְדַלְגִין. (ה) וְהוּא שְׁלָא יִקְרָא עַל-פִּהָ, שְׂאָסוֹר לְקִרְוֹת שְׁלָא מִן הַפֶּתַח אָפְלוּ תֵבָה אַחֲתָּ. וּבְנֵבִיא מְדַלְגִין אָפְלוּ בִשְׁנֵי עֲנִינִים, וְהוּא (ו) שְׁלָא יִשְׁחָה בְּדוֹלֵג בְּעִנְיָן שִׁיעֲמִדוּ הַצְּבוּר בִּשְׁתִּיקָה. וְהֵי מְלִי בְּנֵבִיא אַחֲדָּ, אָבֵל מְנֵבִיא לְנֵבִיא (ב) (ו) אֵין מְדַלְגִין. (ח) וּבַתְרִי-עֶשֶׂר מְדַלְגִין מְנֵבִיא לְנֵבִיא, וּבִלְבָד שְׁלָא יִדְלַג מִסּוּף הַסֵּפֶר (ג) (ט) לְתַחֲלָתוֹ: ב (י) בְּנוֹהֲגִין בְּשִׁבְתָּ שִׁישׁ בּוֹ חֲתָן לִזְמַר אַחֲרֵי הַפְּטָרָה (הַפְּטָרָה, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא מִלְשׁוֹן 'אֵין מִפְּטִירִין אַחֲרֵי הַפְּסָח' שְׁעָנְנוּ סְלוֹק, כְּלוֹמַר סְלוֹק תַּפְּלָת שְׁחִירָת) הַשְּׁבוּעַ שְׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִהַפְּטָרָה 'שׁוֹשׁ אִשִּׁישׁ'. וְכִשְׁחַל רֹאש־חֹדֶשׁ בְּשִׁבְתָּ וּבְיוֹם א', אַחֲרֵי שִׁמְעִטִירִין הַהַפְּטָרָה בְּשִׁבְתָּ (יֵא) אוֹמְרִים פְּסוּק רֵאשׁוֹן וּפְסוּק אַחֲרֹן מִהַפְּטָרָה וְיֵאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מִתַּחַד חֹדֶשׁ, וְאֵין לְמַחֲוֹת בְּיָדָם (יב) (וְעָזָן לְקַמֵּן סִימָן תַּחַה סְעִירָ ב וּבְסוּף סִימָן תַּחַה הָאִיד נִוְהֲגִין): ג (יג) גֵּאִין גּוֹלְלִין סִפְרֵ-תּוֹרָה בְּצִבוּר (יד) מִפְּנֵי כְבוֹד הַצְּבוּר. 'וְאֵם אֵין לְהֵב אֱלָא סִפְרֵ-תּוֹרָה אַחֲדָּ וְהֵם צְרִיכִים לְקִרְוֹת (טו) בִּשְׁנֵי עֲנִינִים, (טז) גּוֹלְלִין. וְיִדְחָה כְבוֹד הַצְּבוּר: ד 'אֵין קוֹרִין לְאַדָּם אַחֲדָּ (יז) בִּשְׁנֵי (יח) סִפְרֵי-תּוֹרָה *מִשׁוּם פְּגָמָּו (פְּרוּשׁ). שְׁנֵרָא

באר היטב

(א) אין מדלגין. פי' בשני ענינים אבל בענין א' מדלגין. פירוש: ענינים, עין כ"מ וכנה"ג ופירוש. ובמ"א כתב בשם הכ"מ אפלו בענין א', (ב) לתחלתו. פי' למפרע, אבל בנביא אחד מדלו מסופו לתחלתו, כ"מ.

משנה ברורה

שם דבאפן זה לא יצלה, אכן לפי מה שכתב הרמ"א שם בסעיף ג
דאנו קוראים אפלו לעם-הארץ, ואפלו אינו יכול לקרות אחרי
המקרא, ויכמו שכתבנו שם במשנה ברורה, ואם-כן ישמנה האי
י יוצאם בקריאתו, וכן משמע בבאור הגר"א שם בסעיף ד דבור
ל, דברבינו:

באור הלכה

* **משום פגמו של ראשון.** ופשוט דדוקא בשהקריאה היתה תכופה, אבל מי שעלה לספר-הורה בבית-הכנסת במנין ראשון מר לעלות עוד בבית-הכנסת במנין שני אפילו בספר-הורה אחרת, דהוי לה קריאה חדשה:

א **בנביא**, הינו, לפי מה שידוע מדמיון אין על הפטרה בנביא פסוקים מיוחדים, רק שצריך להיות מעין הסדרא, כדלקמן בסוף סימן תכח בהג"ה, ואשמועינן דמתר להמפטיר בנביא לדלג מפרשה זו לפרשה אחרת, וכן המנהג בכמה הפטרות שמוסיפין להם פסוקים מפרשיות אחרות: **(ב)** ואין מוֹדֵלִין בתורה. הינו (ב) בשני וחמישי דצריך מדינא לקרוא רק עשרה פסוקים לתלמוד גברי, או ביום טוב דצריך לקרות ה' גברי, אין לקרואם להתחלה בדלוג רק פסוק: **(ג)** שְׁמֵא תתְּבַלְבֵּל. לפי (ג) שדברי תורה דברי אזהרות וענישין ומצות, וצריך שינקטו בלב השומעים, וכשאדם יוצא משיטה לשיטה אינו נזהר להתבונן, מה שאין בן בנביאים: **(ד)** כגון 'אחרי מות' ו'צאף בעשור'. רוצה לומר, אף-על-פי שיש הפסק רב ביניהן, שזה בפרשת אחרי וזה בפרשת אמר, אפלו הכי כיון דתורהוהו מענין יום-ההפגרים, מתר לדלג ולקרואם יחד. (א) והוא הדין מה שנוהגין בהעניית צבור בשקורין 'ויחל' בפרשת תשא שמוֹדֵלִין ל"פסל לך". והינו גם כן מטעם שהם ענין אחד: **(ה)** והוא שלא יקרא וכו'. רוצה לומר, (ד) דלכך התירו לדלג ולגלל הספר להפרישה השניה אף שהוא מנפר מלתא, כדי שלא יבוא לקרא השניה בעל-פה, וזה אסור: **(ו)** שלא ישנה וכו'. בזמניהם היו רגילין לתרגם בין פסוק לפסוק, ואשמועינן שיהיו קרובים הענינים זה לזה כל-כך עד שלא ישנה הדלוג יותר מכדי שיפסק התרגומן, שאין כבוד לצבור שיעמדו בשתיקה וימתניו. וכתבו הפוסקים, דבזמננו שאין רגילין לתרגם נמי שרי, כיון שכל ההפטרות כתובים בזמננו בקנטרס בפני עצמן^(א) או בחמישין, הלא יכול לסמן ולחפש מהר כל הפסוקים השונים להפטרה זו, ולא יהיו הצבור צריכין לעמוד בשתיקה על-ידיוה ולכן שרי: **(ה)** ומטעם זה מתר בזמננו אפלו בקשהפסוקים הם משני נביאים, ואפלו רחוקים זה מזה הרבה: **(ז)** אין מוֹדֵלִין. דאיכא (ו) טרוף הדעת ביותר מדי. ודוקא בשני ענינים, אבל בענין אחד מוֹדֵלִין [פר"ח]: **(ח)** ובתרי-עשר. שהם חשויים בנביא אחד לענין זה מפני שהם קצרים^(א): **(ט)** לתחלתו. רוצה לומר, לצד תחלתו שהוא למפרע, (ו) ואפלו הם סמוכים זה לזה. והנה יש דעות בין הפוסקים: יש אומרים דדוקא מנביא לנביא (ח) אין מוֹדֵלִין בזה [ואפלו בנביא של תרי-עשר]^(א), אבל בנביא אחד מוֹדֵלִין אפלו למפרע, אם הם סמוכין ולא יצטרכו הצבור לעמוד בשתיקה. (ט) והמגן-אברהם מציד, וכן פסק באליה רבה, דאפלו בנביא אחד אין לדלג למפרע. ועין בפרי-מגדים ששעצד דבענין אחד בנביא אחד מתר לקרות למפרע: **ב** (י) נוהגין וכו'. וטעם (י) המנהג, אף דכמה פעמים מתרמי שהוא מנביא לנביא, משום דבימי התלמוד היו כל הספרים נכתבין בגליון והיו צריכין לשהות בגלילה, אבל לדין שההפטרות נקמבין בקנטרסים או בחמישין, הלא יכול לעשות סימן שימצא מהר: **(יא)** אומרים פסוק ראשון וכו'. לומר שלמחר הוא ראש-חודש: **(יב)** ועין לקמן סימן תכח. הינו, דשם נחפא דקהים אין נוהגין לדלג מנביא לנביא כלל: **ג** (יג) אין גוללין. ובשבת שקורין בשני ספרי תורה יכולין לגלל אחת בעוד שקוראין הראשונה [מ"א בשם הר"ן לרן]. (יא) ויותר טוב כמו שנוהגין עתה, שגוללין ומחפשיין בעת שאומרים הקהל פסוקי דומרה^(א), וקמו שכתב בדרכי-משה: **(יד)** מפני כבוד הצבור. שיהיו (יג) מצפין ודוממין לכך^(א): **(טו)** בשני ענינים. כגון בשבת של ראש-חודש או ביום-טוב מפני המפטיר: **(טז)** גוללין וידקחה וגו'. רוצה לומר: ולא אמרנן דמשום זה יקרא פרשה של המפטיר בעל-פה או בחמש, דמסתמא הצבור (יג) מוחליין על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר כדיו^(א): **ד** (יז) בשני ספרי תורה. בין (יז) בענין אחד ובין

(ח) בדששתית קבשת לא שך תאי דינא, דהא צריך לקרות כל הסדר. ואולי שך גם על ששתית, שלא ידלג איזה פסוקים אפלו על-מנח לחזר ויהלשלימם אחר-כך: (3) רש"י: (ג) פרימקדים וכן כתב המאירי. ומה שכתב הפרימקדים עוד טעם משום דהוא חרי גברי, לא נדעתי מנא לה דכתרי רבין אמר לדלו רבנו טווינן! (ד) הני לצי רבי מצי ונשימיה דהא רצא. (ה) פרימקדים. (ו) פרימקדשני. (ז) דעלז לחסלחלו אגוז אפלו אפסלחלו

